

Sygn. akt V ACa 118/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Włodzimierz Gawrylczyk (spr.)
Sędziowie:	SA Maryla Domel-Jasińska SO del. Anna Daniszewska
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Naróg

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

przeciwko D. P. i T. P. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 28 października 2014 r. sygn. akt I C 208/14

I. prostuje w zaskarżonym wyroku oznaczenie powoda przez ujęcie w cudzysłów: (...) oraz nazwisko pozwanej przez wykreślenie słowa (...) i wpisanie w to miejsce słowa (...);

II. oddala apelację;

III. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

V ACa 118/15

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z 28 października 2014 r. uchylił swój nakaz zapłaty z 7 kwietnia 2014 r. sygn. akt I Nc (...), zasądził od pozwanych D. P. i T. P. (1) solidarnie na rzecz powoda (...) spółki z o.o. w G. kwotę 101.943,50 zł z ustawowymi odsetkami od 3 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem że odsetki nie mogą przekraczać w

stosunku rocznym czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda koszty procesu w kwocie 3.323,81 zł.

Zasadnicze motywy wyroku są następujące:

Powód domagał się zasądzenia nakazem zapłaty na podstawie weksla kwoty 128.344,72 zł z ustawowymi odsetkami od 3 kwietnia 2014 r. i kosztami procesu. Twierdził, że zawarł z pozwanym D. P. cztery umowy leasingu operacyjnego, pozwany wystawił mu weksel in blanco na zabezpieczenie wierzytelności, pozwana T. P. (2) udzieliła poręczenia wekslowego, wobec zaległości w zapłacie długu przez pozwanego powód wypełnił weksel na powyższą kwotę i wezwali do zapłaty, ale pozwani nie zapłacili długu.

Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo nakazem zapłaty z 7 kwietnia 2014 r.

Pozwani złożyli zarzuty, domagając się uchylenia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa, bo kwestionują roszczenie co do zasady i co do wysokości. Przyznali, że powód zawarł z pozwanym cztery umowy leasingu operacyjnego, twierdzili, że powód otrzymał od niego cztery weksle in blanco poręczone przez pozwaną, po jednym do każdej umowy leasingu. Podnieśli zarzut błędnego wypełnienia weksla, co ich zdaniem niweczy obowiązek zapłaty kwoty wskazanej w wekslu, bo powód wypełnił niezgodnie z deklaracją wekslową jeden weksel do czterech umów zamiast osobno weksel do każdej umowy leasingu. Zarzucili też zawyżenie kwoty na wekslu, bo powód nie uwzględnił zwrotu dwóch przedmiotów leasingu, tj. ciągnika siodłowego marki (...) i naczepy marki K.. Wnieśli o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego w celu ustalenia wartości ciągnika i naczepy zwróconych powodowi.

Powód podtrzymał roszczenie, twierdził że był uprawniony do wypełnienia weksla na sumę wszystkich zobowiązań pozwanych. Wskazał, że domaga się zapłaty kwot zaległych opłat leasingowych oraz kosztów ubezpieczenia przedmiotów leasingu, kosztów uiszczzonego podatku od środków transportu i kosztów windykacji przedmiotów leasingu. Wnosił o oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że w 2009 r. powód zawarł z pozwanym cztery oznaczone umowy leasingu operacyjnego (nr (...)), których przedmiotem były dwa ciągniki siodłowe marki (...) i dwie naczepy marki (...) i S.. Integralną częścią każdej umowy były ogólne warunki umów leasingu operacyjnego. Do każdej z umów pozwany wystawił i wręczył powodowi weksel in blanco z klauzulą „bez protestu” z deklaracją wekslową, poręczony przez pozwaną. Weksle miały zabezpieczać wierzytelności powoda z tytułu tych umów.

Zgodnie z wystawionym przez pozwanego wekslem złożonym do umowy nr (...) pozwany upoważnił posiadacza weksla do jego wypełnienia na kwotę odpowiadającą sumie wszelkich wierzytelności wynikających z umowy leasingu lub jakiegokolwiek innej umowy leasingu oraz do wskazania w wekslu miejsca i daty płatności według swego uznania. Pozwana udzieliła poręczenia na tym wekslu i złożyła deklarację poręczenia, zobowiązując się nieodwołalnie i solidarnie odpowiadać za wszelkiego rodzaju zobowiązania wystawcy weksla z tytułu tej i innych umów leasingu łączących wystawcę z powodem.

W dniu 10 grudnia 2013 r. powód na podstawie § 8 ogólnych warunków umów leasingu rozwiązał z pozwanym te umowy leasingu i wezwał go do:

a/ wydania ciągnika siodłowego wskazanego w umowie nr (...) i do zapłaty kwoty 32.277,91 zł wskazanej w oznaczonych fakturach, wraz z odsetkami od 10 grudnia 2013 r.,

b/ wydania naczepy K. wskazanej w umowie nr (...) i zapłaty kwoty 12.509,05 zł wskazanej w oznaczonych fakturach, wraz z odsetkami od 10 grudnia 2013 r.,

c/ wydania ciągnika siodłowego (...) wskazanego w umowie nr (...) i do zapłaty kwoty 43.334,98 zł wskazanej w oznaczonych fakturach, z odsetkami od 10 grudnia 2013 r.,

d/ wydania naczepy S. wskazanej w umowie nr (...) i do zapłaty kwoty 13.821,56 zł wskazanej w oznaczonych fakturach, z odsetkami od 10 grudnia 2013 r.

W dniu 10 grudnia 2013 r. powód obciążył pozwanego notą odsetkową na ogólną kwotę 3.932,12 zł z tytułu zaległych odsetek za zwłokę w uiszczaniu należności wynikających z tych umów leasingu za okres od 28 czerwca do 10 grudnia 2013 r.

Łączne zadłużenie pozwanego w dniu 10 grudnia 2013 r. wynosiło 101.943,50 zł. Ponadto powód obciążył pozwanego kwotą 2.914 zł z tytułu podatku drogowego za pierwsze półrocze 2014 r. w związku z powyższymi umowami leasingu, kwotą 18.487,22 zł z tytułu kosztów ubezpieczenia tych przedmiotów leasingu i kwotą 5.000 zł z tytułu kosztów windykcji przedmiotów leasingu wskazanych w umowach nr (...).

Wobec braku zapłaty przez pozwanego powód wezwał obu pozwanych do zapłaty kwoty 128.344,72 zł, informując że w razie braku zapłaty wypełni weksel. W dniu 2 kwietnia 2014 r. powód wypełnił weksel na tę kwotę wystawiony przez pozwanego w dniu 27 listopada 2009 r. do umowy leasingu nr (...), wskazując dzień wypełnienia weksla jako dzień płatności.

Powód, jako finansujący, jest obecnie w posiadaniu wszystkich przedmiotów leasingu, dwa z nich otrzymał w dniu 6 marca 2014 r. i dwa w dniu 16 czerwca 2014 r. W dniu 20 marca 2014 r. powód sprzedał ciągnik siodłowy (...) C. za 100.860 zł oraz naczepę K. za kwotę 43.050 zł, a w dniu 29 lipca 2014 r. sprzedał naczepę S. za kwotę 36.654 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie w dużej części, prawdziwość i treść weksla nie budzi wątpliwości, z deklaracji wekslowej wynika, że powód mógł wypełnić weksel złożony do umowy leasingu nr (...) na kwotę wszystkich zobowiązań wynikających z tej umowy i z innych umów łączących pozwanego z powodem, o takiej możliwości wypełnienia weksla wiedziała pozwana i wyraziła na to zgodę w deklaracji poręczenia wekslowego. Powód mógł zatem wypełnić ten weksel na kwotę wszystkich zobowiązań pozwanego z tytułu wszystkich umów. Pozwani nie kwestionowali, że pozwany nie zapłacił rat leasingowych określonych w złożonych do akt fakturach, nie kwestionowali tych faktur, nie wykazali faktu zapłaty. Rzeczą pozwanych było wykazanie, że nie istniały podstawy do obciążenia pozwanego D. P. kwotą roszczeń wynikających z tych umów leasingu, jednak pozwani nie wykazali, by nieusprawiedliwione było roszczenie powoda w wysokości 101.943,50 zł. Zgodnie z art. 709¹⁵ k.c. finansujący, po wypowiedzeniu umowy leasingu, może żądać zapłaty wszystkich niezapłaconych rat leasingu, a więc wymagalnych do dnia rozwiązania umowy i wymagalnych później na skutek rozwiązania umowy, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek rozwiązania umowy.

Sąd Okręgowy uznał, że nietrafny jest zarzut pozwanych, iż powód powinien był pomniejszyć sumę rat leasingowych o korzyść wyrażającą się ceną przejętych od niego przedmiotów leasingu. Art. 709¹⁵ k.c. odnosi się bowiem tylko do zasad rozliczenia rat niezapłaconych, które stały się natychmiast wymagalne w wyniku przedterminowego rozwiązania umowy leasingu przez finansującego na skutek okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi korzystający (w tym przypadku pozwany). Taki obowiązek nakłada też § 8 pkt 2 ogólnych warunków umów leasingu, wskazując że korzystający ma obowiązek zapłacić finansującemu (niezależnie od innych należności) różnicę pomiędzy otrzymaną przez finansującego ceną sprzedaży netto przedmiotu leasingu lub ustaloną przy przekazaniu przedmiotu leasingu innemu użytkownikowi, po potrąceniu kosztów poniesionych w związku z jego odebraniem, wyceną, naprawą, konserwacją, przechowaniem, sprzedażą itp., a sumą zdyskontowanych otwartych opłat miesięcznych netto (tj. przewidzianych w umowie leasingu do upływu umownego terminu jej zakończenia) i wartości końcowej.

Wobec tego w ocenie Sądu Okręgowego w odniesieniu do zasądzonej kwoty 101.943,50 zł, obejmującej zaległe należności za okres do dnia rozwiązania umów leasingu, tj. do dnia 10 grudnia 2013 r., obojętny był fakt korzyści jaki powód osiągnął z tytułu wcześniejszego rozwiązania umów. Zbędne było więc przeprowadzenie dowodu na okoliczność ustalenia wysokości korzyści, którą powód uzyskał na skutek zwrotu przedmiotów leasingu przez pozwanego. Pozwana odpowiada na podstawie art. 32 Prawa wekslowego.

Zasadne było żądanie oddalenia powództwa o zapłatę kwoty 26.401,22 zł obejmującej należności z not obciążeniowych, bo dotyczyły zdarzeń istniejących po rozwiązaniu umów leasingu, które winny być rozliczone przy uwzględnieniu korzyści, jakie powód uzyskał z tytułu wcześniejszego rozwiązania umów. Dlatego Sąd oddalił powództwo w tej części.

Sąd nie uwzględnił podniesionego przez pozwanych zarzutu prekluzji dowodowej, bo powód – wnosząc powództwo na podstawie weksla – nie miał obowiązku wskazywania źródła stosunku podstawowego, a obowiązek ten powstał na skutek zarzutów wniesionych od nakazu zapłaty, niemniej powód złożył z pozwem zestawienie dokumentów źródłowych z podaniem ich numerów, dat wystawienia i kwot zaległości, co pozwalało pozwany na ustalenie podstawy uzupełnienia weksla przez powoda.

Wobec tego Sąd Okręgowy na podstawie art. 496 k.p.c. uchylił nakaz zapłaty i orzekł na nowo o roszczeniu powoda. O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. Wskazał, że od 9 października 2014 r. stopa kredytu lombardowego NBP wynosi 3% w skali roku, a czterokrotność odsetek ustawowych powinna wynosić 12% w skali roku, lecz z ustawy z 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych wynika, że wynoszą one 13% w skali roku, toteż Sąd orzekł o ograniczeniu odpowiedzialności pozwanych z tytułu odsetek.

Pozwani wnieśli apelację. Zaskarżyli wyrok w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu. Wnosili o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie solidarnie kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Zarzucili:

1/ naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. przez błędną interpretację postanowień ust. 13 umów leasingu, jakoby powód był uprawniony do wypełnienia jednego weksla na kwotę zobowiązań wynikających z kilku umów leasingu, choć z treści tych postanowień umownych wynika wyraźnie, że do każdej umowy leasingu korzystający daje jeden weksel in blanco w celu zabezpieczenia wierzytelności z danej umowy;

2/ naruszenie art. 10 Prawa wekslowego przez uznanie, że strony mogły zmodyfikować w deklaracji wekslowej zobowiązanie pozwanych w zakresie zabezpieczenia wierzytelności powoda, gdy deklaracja wekslowa stanowi jedynie wskazówkę co do sposobu wypełnienia weksla;

3/ naruszenie art. 709¹⁵ k.c. w zw. z art. 709¹³ k.c. przez błędną wykładnię prowadzącą do wniosku, że w przypadku roszczenia o zapłatę zaległych rat obojętny jest fakt korzyści, jakie finansujący osiągnął z tytułu wcześniejszego rozwiązania czterech umów leasingu, w sytuacji gdy przepis ten nie różnicuje zaległości z tytułu rat leasingowych na zaległości wymagalne i przyszłe, a zatem obowiązek rozliczenia korzyści powinien obejmować również zaległości powstałe do czasu rozwiązania umów;

4/ naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. przez błędną wykładnię § 8 ust. 4 ogólnych warunków umów leasingu i nieuwzględnienie, że w treści tych warunków strony również postanowiły, iż w przypadku przedterminowego rozwiązania umów korzystający ma obowiązek zapłaty finansującemu różnicy między otrzymaną przez finansującego ceną sprzedaży netto przedmiotu leasingu lub ustaloną przy przekazaniu przedmiotu leasingu innemu użytkownikowi, po potrąceniu kosztów, a sumą zdyskontowanych otwartych opłat miesięcznych netto i wartości końcowej – i w tym przepisie strony również nie zróżnicowały rat wymagalnych i przyszłych, co oznacza że rozliczenie kosztów winno nastąpić również przy zaległych ratach wymagalnych do dnia rozwiązania umów leasingu;

5/ naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. przez uznanie, że pozwani uznali zadłużenie z tytułu rat leasingowych, mimo że pozwani w zarzutach i w późniejszym piśmie procesowym wyraźnie zaprzeczyli całemu roszczeniu powoda co do zasady i co do wysokości;

6/ naruszenie art. 232 k.p.c. w zw. z art. 268 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. przez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność wysokości korzyści, jakie powód uzyskał na skutek zwrotu przedmiotów leasingu;

7/ naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie w wyczerpujący sposób podstawy swego rozstrzygnięcia w zakresie niemożności rozliczenia otrzymanych przez powoda korzyści związanych z wcześniejszym odzyskaniem przedmiotów leasingu.

Zdaniem skarżących uzyskane przez powoda korzyści wskutek wcześniejszego rozwiązania umów leasingu powinny pomniejszać wszystkie raty leasingu – wymagalne do dnia rozwiązania umowy i wymagalne na skutek rozwiązania umowy, co wynika także z § 8 ust. 4 ogólnych warunków umów leasingu. Korzyść powoda wyraża się ceną (rzeczywistą wartością) zwróconych przedmiotów leasingu, której Sąd Okręgowy nie ustalił, oddalając wniosek pozwanych o przeprowadzenie na tę okoliczność dowodu z opinii biegłego sądowego.

Powód domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego. Twierdził, iż żadna umowa leasingu nie zawierała zakazu zabezpieczenia wekslem złożonym do danej umowy wierzytelności wynikających z innych umów, a deklaracja wekslowa i deklaracja poręczenia uprawniają powoda do wypełnienia weksla na kwotę odpowiadającą sumie wszelkich wierzytelności przysługujących z tytułu wszelkich umów leasingu łączących wystawcę weksla z finansującym. Jego zdaniem stosunek wekslowy został wykreowany przez wręczenie mu weksla i podpisanie przez pozwanych deklaracji wekslowej. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2013 r. w sprawie sygn. akt V CSK 566/12, powód twierdził, że tylko raty, które stały się wymagalne na skutek rozwiązania umowy podlegają pomniejszeniu o korzyści uzyskane przez finansującego wskutek wcześniejszego rozwiązania umowy. Jego zdaniem, skoro dochodzi w tym procesie zapłaty tylko rat leasingowych wymagalnych przed datą rozwiązania umów leasingu, a raty te nie są objęte dyspozycją art. 709¹⁵ k.c., to twierdzenia i wnioski dowodowe pozwanych dotyczące uwzględnienia wartości zwróconych przedmiotów leasingu są bezprzedmiotowe. Powołał się też na wynikające z art. 10 Prawa wekslowego domniemanie prawidłowego wypełnienia weksla.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezpodstawna. Podniesione w niej zarzuty są nietrafne. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, słusznie pominął dowód z opinii biegłego sądowego i uwzględnił powództwo w zakresie wskazanym w zaskarżonym wyroku o zapłatę rat zaległych do dnia rozwiązania umów leasingu. Fakt niezapłacenia przez pozwanego rat leasingowych w wysokości zasądzonej zaskarżonym wyrokiem jest w istocie niesporny. Pozwany przyznał tę okoliczność w piśmie jego pełnomocnika do powoda z dnia 25 września 2012 r. (k. 67-68) i nie wykazał, że zapłacił ten dług.

Uzasadnienie wyroku odpowiada wymogom art. 328 § 2 k.p.c., wbrew zarzutowi skarżących Sąd Okręgowy dostatecznie jasno wskazał, dlaczego nie można odliczyć wartości zwróconych pojazdów od zaległych rat leasingowych. W orzecznictwie sądowym istnieje jednolita wykładnia art. 709¹⁵ k.c., w myśl której tylko raty, które stały się wymagalne na skutek rozwiązania umowy, podlegają pomniejszeniu o korzyści uzyskane przez finansującego wskutek wcześniejszego rozwiązania umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego wskazany w odpowiedzi na apelację). Zapis w § 8 ust. 4 ogólnych warunków umów leasingu operacyjnego nie może być interpretowany odmiennie.

Ustalenie przez Sąd Okręgowy, iż powód był uprawniony do wypełnienia jednego weksla – spośród wręczonych przez pozwanego czterech weksli, osobno do każdej umowy leasingu – na kwotę zadłużenia pozwanego wynikającego z wszystkich czterech umów leasingu, jest prawidłowe, wynika bowiem z nie budzącego wątpliwości oświadczenia pozwanego w deklaracjach wekslowych i oświadczenia pozwanej w deklaracjach poręczenia wekslowego. Zarzuty pozwanych kwestionujące to uprawnienie powoda oraz odnoszące się do tej kwestii zarzuty apelacji są oczywiście gołosłowne.

Ciężar dowodu zapłaty długu spoczywał na pozwanych, podobnie jak i ciężar błędnego wypełnienia weksła (art. 10 Prawa wekslowego). Wypełnienie weksła na sumę przekraczającą zobowiązanie wekslowe nie czyni weksła nieważnym, potwierdza on istnienie zobowiązania do wysokości rzeczywistej.

Mając powyższe argumenty na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. i zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd sprostował oznaczenie stron na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. wskazując nazwę powoda według treści odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego i nazwisko pozwanej według formy, którą się ona posługuje.